

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/258/2019
Identifikačné číslo spisu:	6717200232
Dátum vydania rozhodnutia:	27.05.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:6717200232.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne O. B., bývajúcej v G., M. H. XX, zastúpenej JUDr. Tatianou Vórobelovou, advokátkou so sídlom v Košiciach, Bajzova 2, proti žalovanej O. X., bývajúcej v W., Š. XX, o zaplatenie 6 000 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 14 C 1/2017, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. marca 2019 sp. zn. 16 Co 75/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobkyni.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej len „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom z 31. októbra 2017 č. k. 14 C 1/2017-244 žalobu v istine a príslušenstve zamietol. Žalovanej náhradu trov konania proti žalobkyni nepriznal.

V odôvodnení uviedol, že žalobkyňa sa v spore domáhala zaplatenia 6000 eur s 5 % úrokom z omeškania ročne od podania žaloby 29. júna 2012 do zaplatenia z titulu bezdôvodného obohatenia z dôvodu investícií do domu. Súd prvej inštancie poukázal na výsledky vykonaného dokazovania, citoval ustanovenia § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ako aj § 253 ods. 1, 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len CSP) a uviedol, že odvolací súd uznesením č. k. 13 Co 407/2016-192 z 13. decembra 2016 uložil nariadiť znalecké dokazovanie, ktorým sa preukáže rozsah zhodnotenia domovej nehnuteľnosti, ako aj suma o ktorú sa mala žalovaná bezdôvodne obohatiť. Z dôvodu nezloženia preddavku na znalecké dokazovanie žalovanou, súd prvej inštancie žalobu zamietol. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na základe podaného odvolania žalobkyňou rozsudkom z 28. marca 2019 sp. zn. 16 Co 75/2018 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil. Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznal.

Nestotožnil sa so stanoviskom žalobkyne k namietanému postupu súdu prvej inštancie v súvislosti s povinnosťou žalovanej zložiť preddavok na znalecké dokazovanie. Zdôraznil, že preddavok na trovy

znaleckého dokazovania nebolo možné uhradiť z rozpočtových prostriedkov súdu, pričom citoval ustanovenia § 253 ods. 1, § 206 CSP. Poukázal na povinnosť tvrdenia žalobkyne, ktorá má zároveň aj povinnosť preukázať tvrdenia dôkazmi. Pokiaľ svoje tvrdenia nepreukáže z dôvodu dôkaznej núdze, nie je možné prenášať túto povinnosť na žalovanú. Z tohto dôvodu bola žaloba zamietnutá. Napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, pretože jej súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Uviedla, že súd prvej inštancie nepostupoval v súlade s ustanovením § 253 ods. 2 CSP, v zmysle ktorého súd nemusí uložiť povinnosť zložiť predavok, a to predovšetkým s ohľadom na princíp podľa čl. 6 ods. 2 CSP, t. j. zvažuje zdravotné a sociálne postavenie strany. Namietala, že zo strany súdov došlo k neprípustne formalizovanej a zužujúcej interpretácii právnej normy bez zohľadnenia všetkých okolností prípadu. Bola toho názoru, že jej v civilnom konaní nebola poskytnutá spravodlivá a účinná ochrana tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty (čl. 2 ods. 1 CSP). Uviedla, že na posúdenie či došlo k zhodnoteniu domu nie sú potrebné vedecké poznatky, postačuje aj vyhodnotenie ponúk realitných kancelárií na internetových stránkach, kde často vyššiu cenu nehnuteľnosti zdôvodňujú výmenou okien a dverí. Prípadne súd vlastnou úvahou, zhodnotením prednesov procesných strán sa mal pokúsiť o zmier. Zdôraznila, že i napriek jej argumentácii bola poskytnutá právna ochrana tomu, kto sa na jej úkor obohatil a to len z toho dôvodu, že nemá finančné prostriedky na zloženie predavku na znalca. Podotkla, že postupom súdov nižších inštancií jej bola odňatá súdna ochrana. Navrhla zrušiť rozsudky súdov nižších inštancií a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaná v písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že zotrváva na všetkých svojich doterajších výpovediach a písomných vyjadreniach. Zdôraznila, že s výmenou okien v rodinnom dome, ktorý bol v jej výlučnom vlastníctve nesúhlasila. Žalobkyňa mala vedomosť o tom, že sa dom predáva, a preto výmena okien nebola nutná. Prehlásila, že nie je si vedomá žiadneho obohatenia sa na úkor žalobkyne, lebo žalobkyňa, ktorá v dome bývala, jej posielala z Írska pravidelne mesačne určitú sumu s ktorou mohla nakladať, ako sama uznala za vhodné. Každú investíciu v dome potrebnú hradila. Ďalej uviedla, že s bratom sa dohodla, že žalobkyňa poskytne sumu 30 000 eur, ktorý jej zabezpečí bývanie. Uvedenú sumu previedla bratom na účet. Stotožnila sa s rozhodnutiami súdov nižších inštancií, a preto navrhla dovolanie žalobkyne zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, a v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné, a preto bolo odmietnuté.

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (napr. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 4/2011).

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, sp. zn. 2 Cdo 132/2013, sp. zn. 3 Cdo

18/2013, sp. zn. 4 Cdo 280/2013, sp. zn. 5 Cdo 275/2013, sp. zn. 6 Cdo 107/2012 a sp. zn. 7 Cdo 92/2012). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (sp. zn. 1 Cdo 6/2014, sp. zn. 3 Cdo 209/2015, sp. zn. 3 Cdo 308/2016, sp. zn. 5 Cdo 255/2014).

8. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

11. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (napr. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 26/94).

Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jeho práv a záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces.

12. Do práva na spravodlivý proces sa premieta aj zásada voľného hodnotenia dôkazov, ktorá síce nie je výslovne upravená v ústavnom poriadku, ale má svoj ústavnoprávny rozmer, lebo vyplýva z princípu nezávislosti súdov a sudcov (čl. 46 ústavy). Táto zásada znamená, že záver, ktorý si sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Porušením práva na spravodlivý proces je nesporné aj situácia, ktorá nerešpektuje pravidlá vymedzujúce proces vyhľadávania, vykonávania a hodnotenia dôkazov, kedy v hodnotení skutkových zistení absentuje určitá časť skutočností, ktorá vyšla najavo, alebo boli kvalifikovane namietané, ale nižšie súdy ich právne nezhodnotili v celom súhrne posudzovaných skutkových okolností bez toho, aby dostatočným spôsobom odôvodnili ich irelevantnosť.

13. V preskúmvanej veci dôvodom zamietnutia žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia bolo neunesenie dôkazného bremena žalobkyňou na preukázanie výšky zhodnotenia nehnuteľnosti - rodinného domu nachádzajúceho sa v okrese Košice - okolie, obec G., k. ú. G. zapísaného na liste vlastníctva (ďalej len LV) č. XXX na parcele registra „C“, súp. č. XXX, na parc. č. XXX/XX po vykonaných rekonštrukčných prácach a to výmeny okien na základe zmluvy o dielo z 21. apríla 2008 a výmeny vchodových dverí na základe zmluvy o dielo z 12. júna 2008. Súdy nižších inšancií správne poukázali na povinnosť tvrdenia žalobkyne v sporovom konaní, ktorá povinnosť je jednou zo základných procesných povinností strán v zmysle § 150 CSP. Schopnosť strany uniesť bremeno tvrdenia spolu s dôkazným bremenom je predpokladom pre úspech v spore. Nesplnenie povinnosti tvrdiť, resp. nesplnenie povinnosti „relevantne“ tvrdiť (uviesť tvrdenia z hľadiska ich kvality pravdivé, úplné, podstatné a rozhodujúce) má pre stranu sporu procesnoprávnu sankciu, ktorá sa prejaví v meritórnom rozhodnutí veci. Sporové konanie sa riadi zásadou formálnej pravdy, čo znamená, že rozsudok zohľadňuje len to čo strany zhodne tvrdili. Posúdenie otázky, ktorá strana sporu je povinná tvrdiť a aký

je obsah jej povinnosti tvrdiť, teda, kto a aké tvrdenia má uviesť, sa odvíja od hmotného práva. Platí, že strana sporu je povinná tvrdiť skutočnosti, ktoré sú na základe hmotného práva spôsobilé privodiť jej úspech v spore. Žalobkyňa nepreukázala ňou tvrdené skutočnosti týkajúce sa výšky bezdôvodného obohatenia žalovanou, ktoré mala získať zhodnotením nehnuteľnosti vo vlastníctve žalovanej. Len predložené listinné dôkazy týkajúce sa financovania rekonštrukcie rodinného domu žalobkyňou, nepreukázali dôvodnosť uplatneného nároku vo vzťahu k žalovanej. Naopak žalovaná v spore spochybnila oprávnenosť žalobkyne investovať do cudzej nehnuteľnosti, ako aj vzniesla námietku premlčania. Zároveň uviedla, že počas pobytu v zahraničí, spolu s manželom posielali žalobkyni finančné prostriedky na úhradu nákladov spojených s užívaním rodinného domu. Prípadnú rekonštrukciu len zvažovali, avšak konkrétne sa na nej nedohodli.

14. Pri posudzovaní nesprávneho procesného postupu, ktorý spočíva v tom, že strane bolo znemožnené uskutočňovať jej patriace procesné práva, je nevyhnutné posúdiť intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenie procesných práv hodnotiť v kontexte celého súdneho konania. Obsah práva na súdnu a inú ochranu uvedený v čl. 46 ods. 1 ústavy, nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (napr. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. mája 1994 sp. zn. I. ÚS 26/1994).

Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania úspešný, teda, aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi.

15. Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 6 ods. 2 Základných princípov CSP, podľa ktorého súd zohľadňuje špecifické potreby strán sporu, vyplývajúce z ich zdravotného stavu a sociálneho postavenia, dovolací súd uvádza, že v procesnoprávnej rovine predstavuje princíp rovnosti sporových strán základný postulát, podľa ktorého žiadna zo sporových strán nemá k protistrane iné než rovnocenné postavenie. V zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva tzv. rovnosť zbraní sa prejavuje ako rovnaká miera možnosti uplatňovania prostriedkov procesného útoku, ale aj procesnej obrany v medziach stanovených Civilným sporovým poriadkom. Súčasťou právno-ochranného mechanizmu je aj princíp ochrany tzv. slabšej strany, ktorý sa vzťahuje na spotrebiteľa, zamestnanca, ako aj diskriminovaného v antidiskriminačných sporoch. Nepriaznivý zdravotný stav, ako aj sociálne postavenie strany v spore súdy zohľadňujú in concreto v zohľadnení okolností, ktoré môžu mať vplyv na mieru náročnosti realizácie procesných oprávnení napr. v súvislosti s nariadením času pojednávania a pod. Uvedené špecifické okolnosti na strane sporovej strany sa však netýkajú ich povinnosti uniesť dôkazné bremeno. Navyše v danej veci sa nejednalo o spor so slabšou zmluvnou stranou, v ktorom by súd bol oprávnený vykonávať dôkazy aj bez návrhu sporových strán.

16. Z týchto dôvodov dovolací súd odmietol dovolanie žalobkyne, lebo smeruje proti rozhodnutiu proti ktorému dovolanie nie je prípustné (§ 447 písm. c) CSP).

17. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu žalovanej v dovolacom konaní, ktorej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania (§ 255 ods. 1 CSP). O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

18. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.